

СЕРТИФИЦИРАН ВЪТРЕШЕН ОДИТОР

НЕПРЕКЪСНАТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ДОКЛАДВАНЕ

ИНСТИТУТ НА ВЪТРЕШНИТЕ ОДИТОРИ В БЪЛГАРИЯ

Цел

Този документ съдържа задължителните изисквания за Непрекъснато професионално обучение¹ (Continuing Professional Education, CPE). Той посочва методите за докладване от Сертифицираните вътрешни одитори (CIA), които желаят да поддържат своята сертификация на добро ниво.

Непрекъснато професионално обучение

Вътрешните одитори са отговорни:

- Да поддържат своите професионални знания и умения.
- Да актуализират своите знания и умения относно измененията и развитието на стандартите, процедурите и техниките за вътрешен одит.

Изисквания за докладване на CPE

Притежателите на сертификати са длъжни да удостоверят изпълнението на изискваните CPE часове. Отговорност на Сертифицирания вътрешен одитор е да гарантира, че посочените CPE часове отговарят на указанията, установени от Борда на регентите на The IIA. Сертифицираните вътрешни одитори изпращат формуляр веднъж на две години и той служи като подписано заявление, че всички изисквания относно CPE са били изпълнени.

CPE формуляри могат да се подават по пощенски път, факс или по електронен път на сайта на The IIA². Сертифицираните, чиито идентификационен номер завършва с четно число, трябва да докладват набавените CPE часове от всеки предходен двегодишен период до 31 май в четна година. Сертифицираните, чиито идентификационен номер завършва с нечетно число, трябва да докладват набавените CPE часове от всеки предходен двегодишен период до 31 май в нечетна година.

Институтът ще предостави удостоверение за съответствие на всеки Сертифициран вътрешен одитор, който изпълнява изискванията на това указание. Институтът поддържа информация за активния/ неактивния статус на Сертифицираните вътрешни одитори.

Бордът на регентите на Института, въз основа на молба, може да освобождава пълно или частично от изискванията за CPE при наличието на основателна причина, като военна служба или лични затруднения.

Всеки Сертифициран вътрешен одитор трябва да изпрати на Института определения формуляр за докладване на CPE часове, *без придружаваща документация*, в съответствие с изискванията за CPE.

Всеки Сертифициран вътрешен одитор трябва да съхранява копие от подадения формуляр, заедно с цялата придружаваща документация, в продължение на най-малко три години след подаването на следващия CPE формуляр. Документите трябва да бъдат предоставени на Института или на негов представител при поискване.

¹ Информация за CPE изискванията по програмите CIA, CCSA, CGAP и CFSA е публикувана на Интернет страницата на The IIA - <http://www.theiia.org/certification/enrolled-or-certified/report-continuing-education-cpe/>. При разлики с настоящия текст, предимство има текстът, публикуван на сайта на The IIA.

² <http://www.theiia.org/index.cfm?act=form.cpereport>

Документите, съхранявани от Сертифицирания вътрешен одитор, в подкрепа на формуляра за докладване трябва да съдържат:

- a. Наименование на програмата и/или описание на съдържанието.
- b. Дати на провеждане.
- c. Място на провеждане на курса или програмата.
- d. Организатор.
- e. Брой на CPE часове, които носи програмата/семинара.
- f. Писмо, удостоверение или друга независима атестация в писмен вид за завършен курс на обучение.
- g. Документи, доказващи наличието на публикации, извършени устни презентации и/или друго участие.

Практикуващи Сертифицирани вътрешни одитори

Сертифициран вътрешен одитор, който осъществява дейност по вътрешен одит трябва да премине общо 80 часа Непрекъснато професионално обучение за всеки две години.

Непрактикуващи Сертифицирани вътрешни одитори

Сертифициран вътрешен одитор, който не осъществява дейности по вътрешен одит може да поиска статус на непрактикуващ като уведоми писмено Сертификационния отдел на The IIA. Непрактикуващите Сертифицирани вътрешни одитори трябва да докладват общо 40 часа Непрекъснато професионално обучение за всеки две години. Докато изискванията за CPE часове се изпълняват, непрактикуващите вътрешни одитори могат да посочват, че притежават сертификат CIA, но не могат да практикуват дейността по вътрешен одит.

Кандидати, които предстои да се сертифицират

Кандидати, които успешно са положили изпитите по програма CIA, но **не отговарят на всички изисквания, за да бъдат сертифицирани** трябва прилагат изискванията за CPE (80 CPE часа за предходния двегодишен период), когато подават заявление, за това, че всички изисквания са изпълнени (40 часа за годината през която са издържани изпитите и 40 часа за следващата година).

Сертифицирани вътрешни одитори, които не изпълняват дейности в областта на вътрешния одит, поради **излизане в пенсия** трябва писмено да уведомят Сертификационния отдел на The IIA. Те не са длъжни да докладват своето Непрекъснато професионално обучение. Тези Сертифицирани вътрешни одитори могат да посочват, че притежават сертификат CIA, но не могат да практикуват дейността по вътрешен одит.

Неактивен статус

Неактивен статус се получава, когато Сертификационния отдел на The IIA, установи несъответствие на Сертифицирания вътрешен одитор със CPE изискванията. Тези Сертифицирани вътрешни одитори не могат да посочват, че притежават сертификат CIA. Всяко неправомерно използване на сертификацията ще бъде докладвано на Етичната комисия на The IIA за предприемане на дисциплинарни действия.

Възстановяване на активен CIA статус

Сертифициран вътрешен одитор с неактивен статус може да поиска възстановяване на статуса въз основа на писмено уведомление до Сертификационния отдел. В този случай трябва да се докладват 80 CPE часа за предходните две години.

Дейности, които се квалифицират като CPE

Сертифицираните вътрешни одитори следва да поддържат високи професионални стандарти, чрез избиране на качествени обучителни програми в изпълнение на CPE изискванията.

За да бъде приета дадена програма за Непрекъснато професионално обучение:

1. Основно значение за това, дали конкретна програма е приемлива е дали тя пряко повишава професионалната компетентност на Сертифицирания вътрешен одитор.
2. Приемливите формални програми трябва:
  - Да допринасят за повишаване на професионалната компетентност на участниците;
  - Да посочват целите на програмата, нивото на познания на участниците или нивото на компетентност, което може да бъде демонстрирано след завършването на програмата;
  - Да посочва минималните изисквания за образование и опит на участниците;
  - Да бъдат разработени от експерти, квалифицирани в дадената област и в подготовката на обучения;
  - Да включват актуално съдържание;
  - Да бъдат на професионалното ниво и да са свързани с общата база от познания (Common Body of Knowledge).

Следните области от знания са приемливи, доколкото отговарят на критериите на програмите за Непрекъснато професионално обучение:

1. Одит и счетоводство.
2. Управление и комуникационни умения.
3. Компютърни науки.
4. Математика, статистика и приложението им в бизнеса.
5. Икономика.
6. Търговско право.
7. Специфични теми като финанси, производство, маркетинг и управление на човешките ресурси.
8. Други специализирани теми в областта на публичния сектор, банковото дело и др.

CIA изпити

80 CPE часа се предоставят на сертифицираните за това, че са преминали изпитната програма CIA (40 часа за годината през която са издържани изпитите и 40 часа за следващата година).

Обучение

Максимум от 80 CPE часа могат да бъдат натрупани в категорията обучения за всеки двегодишен период на докладване. Учебните дейности включват:

1. Програми за професионално обучение и развитие, предоставени от национални или регионални одиторски и счетоводни организации.
2. Технически заседания на национално и регионално ниво на одиторски и счетоводни организации.
3. Формални вътрешни за дадена организация обучителни програми.
4. Програми на други организации (отраслови, професионални гилдии и др.)
5. Университетски курсове, освен тези, които даден сертифициран вътрешен одитор трябва да премине за да получи бакалавърска степен.
6. Преминаване на други сертификационни изпити.

- Максимум 80 CPE часа се предоставят в годината през която изпитите са преминати;
  - 20 CPE часа се предоставят за успешно преминаване на други счетоводни или одиторски изпити;
  - Броят на CPE часовете, които се предоставят за преминаване на други сертификационни програми може да се получи след писмено запитване до The IIA.
7. Официална кореспонденция и програми са самообучение, свързани с вътрешния одит, при които са налице доказателства за тяхното преминаване.

Дейности извън посочените в настоящите указания могат да бъдат сметени за приемливи, ако Сертифицираният вътрешен одитор демонстрира, че те са допринесли за повишаване на неговата професионална компетентност. Обосновката за това, дали дадена дейност е приемлива и отговаря на изискванията е отговорност на сертифицирания.

Един час CPE кредит се предоставя за един учебен час от минимум 50 минути. Например, 100 минути обучение представляват 2 CPE часа. Повече от 50 минути, но по-малко от 100 минути обучение ще се признават само за 1 час. Признават се само обучения в група или приемлив курс за самообучение. При конференции, когато отделните сесии са по-кратки от 50 минути, сумата от отделните сесии се счита за една обща програма. Например, пет 30 минутни презентации се равняват на 150 минути, което представлява 3 CPE часа.

Публикации

Максимум 50 часа могат да се докладват в категорията публикации за всеки двегодишен период. Обикновено, за една цяла страница в списание се получават 2 часа CPE кредит, при следните ограничения:

- Книги - 50 часа
- Статии - 25 часа
- Публикуване на проучване - 25 часа.

Публикациите трябва да бъдат в областта на вътрешния одит или по дисциплини от общата база от познания (Common Body of Knowledge). Публикуваните статии или книги, които не са пряко свързани с вътрешния одит могат да бъдат приети, ако сертифицираният демонстрира, че те са допринесли за повишаването на професионалната му одитна компетентност.

Изнасяне на презентация

Максимум от 50 CPE часа могат да бъдат докладвани за устни презентации през двегодишния период

- При разработване и презентиране на нова тема, към времетраенето на презентацията се добавя времето за нейното разработване, което представлява времетраенето на презентацията, умножено по 3.
- Следващо представяне на същата тема в рамките на двегодишния срок носи максимално 10 CPE часове.

Участие

Максимум от 25 CPE часа могат да бъдат докладвани в категорията участие през двегодишния период

Непрекъснато професионално обучение
Изисквания за докладване

- Участие като служител или член на комитет в професионална организация, свързана с вътрешния одит. Всеки час от такова участие се равнява на 1 CPE час.

Външна оценка на качеството

Максимум от 40 CPE часа могат да бъдат докладвани в категорията външна оценка на качеството през двегодишния период. Всеки час от такова участие се равнява на 1 CPE час.

- Независима (външна) валидация на самооценка на дейността по вътрешен одит: максимум 10 CPE часа за всеки преглед.
- Едноседмичен преглед на външна оценка на качеството: максимум 20 CPE часа.
- Ангажимент за две седмици за преглед на външна оценка на качеството: максимум 20 CPE часа.

За дейностите по подготовка и изготвяне на доклад не се предоставят CPE часове.

Одит

The IIA ще проверява на тестови принцип регистрите на Сертифицираните вътрешни одитори и организации, предоставящи обучения, за да установи съответствието с изискванията на тези указания. Възможното наказание за подаване на невярна информация ще се определя в съответствие с административната директива, Дисциплинарни политики и процедури.